СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 287. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 10-го грудня 1940. No. 287. Jersey City, N. J., Tuesday, December 10, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗАБАГАТО КАЛЕДЖІВ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК. — Президент корпорації Карнегія в Ню Йорку, д-р Фридерик Кепель, в своїм річнім звіті як президент цеї інституції, заявив, що в Америці є забагато університетів, каледжів та ріжних добровільних організацій, що працюють для гарних і високих цілей. Американська нація не годна їх всіх вдержати. Вони будуть мусіти з часом замикати двері, говорив він. А корпорація Карнегія, якої завданням піддержувати фінансово цього роду інституції, тепер знаходиться в тім тяжкім положенні, щоб вибрати найкращі споміж тих наукових інституцій. Лиш найкращі мусять пережити, а решта мусить відпасти, говорив д-р Кепель.

КНЯЗЬ ВИНДЗОР І ЙОГО КНЯГИНЯ ІДУТЬ ДО МАЯМІ.

МАЯМІ. — Маямі приготовилось якслід, щоб приняти князів Виндзорів, які цього вівтірка приїздять з Багамських островів до Маямі. Цілю їх подорожі є це, що княгиня Виндзор має клопоти з зубами і треба перевести поважнішу операцію.

ПЕРЕШКОДИ В ЗБРОЄННІ.

ВАШИНҐТОН. — В опублікованім звіті департаменту фльоти подані причини, чому промисл не може якстій вивязатись із виробу зброї, якої тепер так потрібно. Серед причин подані також закон Волша-Гілія, яким обмежено зиски для компаній і закон найнижчої заплати та висоти годин праці. В звіті говориться, що власники фабрик з огляду на названі закони не хочуть підписувати довгореченцевих більших контрактів, а беруть замовлення найдалі на чотири місяці вперед. Звіт підписав адмірал Рей Спер.

ВИМОГИ ФЛЬОТИ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар фльоти, Накс, заявив, що конґрес мусітиме у[illegible] для фльоти додаткові 300 міліонів долярів [illegible] при помочи тих грошей поробити на американських военних кораблях забезпеки проти ворожих бомбовиків. Досвід з теперішньої війни показує, що такі додаткові охорони проти літаків треба конче поробити, в противнім випадку навіть найтяжчий корабель може зазнати фатального ушкодження.

ЧИСЛО ЧУЖИНЦІВ.

ВАШИНҐТОН. — Бюро реєстрації чужинців заявляє, що число чужинців в Америці правдоподібно буде вище, ніж його обчисляли на початку. На початку думали, що всіх чужинців в Америці буде, три міліони і шістьсот тисяч. Тепер думають, що те число перевищить чотири міліони.

ҐЕНЕРАЛ ФРАНКО ОБІЦЮЄ НЕ ВОЮВАТИ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту Кордел Гол заявив, що еспанський диктатор ґен. Франко прирік американському урядові, що не буде воювати, але просить, щоб Америка помогла йому прокормити його населення. Він хоче на сто міліонів кредитів в Америці, щоб за ті гроші тут купити харчів. Кордел Гол заявив, що дотепер уряд ще не згодився на його пропозицію, але в засаді він не виступає проти тої думки. Ходить про те, щоб ґен. Франко дійсно додержав обіцянки. Еспанія займає дуже важне стратеґічне положення. Бо через неї з суходолу можна заатакувати Ґібралтар і в той спосіб прорвати бльокаду звернену проти Італії і цілого Середземного моря.

ГОТУЮТЬСЯ ДО ВІДКРИТТЯ НОВОГО „СОБВЕЮ".

НЮ ЙОРК. — Підземна залізниця на Шестій евени, лінії „Індепендент", вже викінчена. Вже по ній ходять експериментальні поїзди, щоб випробувати, чи все гаразд. В наступну неділю відбудеться офіційне відкриття цеї лінії. Вона матиме получення з рештою сітки „Індепендент".

ПЛЯНУЮТЬ КОНТРОЛЮ ЦІН.

ВАШИНҐТОН. — Дорадчий комітет у справах збросння виробляє вже плян, на основі якого в разі потреби можна булоб контролювати ціни щоденних продуктів і не допускати до їх зросту. Загроза інфляційних цін зростає з кожним днем. Контроля цін наперед відбуваласяб при помочі імпортів чужих продуктів. Себто, колиб тільки ціни на якісь продукти почали зростати уряд зменшив би мита на чужі продукти і дозволив би на їх ввіз. Вони стягнулиб вділ ціни на місцеві продукти. Але з часом і цього буде мало, стверджував комітет. Тому треба буде від конгресу ухвалення відповідних законів.

ШТУЧНІ ПРОДУКТИ.

НЮ ЙОРК. — На виставі штучних виробів демонстровано жіночі одяги, вироблені з таких продуктів: молока, шкла, відпадків дерева, води, природнього газу, вугля, оливи, соли і повітря. Ці одяги виглядали дуже чепурно, не заносили жадним запахом, не були солені, не калічили пальців і не розпливались у повітрі, коли вдягнула їх моделька.

ПЕРЕХОПЛЕННЯ І ЗНИЩЕННЯ НІМЕЦЬКОГО КОРАБЛЯ

Німецький торговельний корабель „Ідарзальде" пробував з Мексика прорватись через Атлянтійський океан та через британську бльокаду і дістатись до Европи. але по дорозі, недалеко Куби, перехопив його британський кружляк „Діомеде", та почав обстрілювати. Що сталось далі з ним, невідомо. Бо радіо з нього вказувало, що корабель горить, запалений власними моряками і, що ті моряки пускаються в рятункових лодках на море. Але морські власти в Вашингтоні опісля заявили, що дістали відомість, начеб британські моряки з „Діомеди", вскочили на запалений німецький корабель, погасили вогонь і тепер цей корабель знаходиться як добича в англійських руках. Це вже другий німецький корабель, що зазнав подібної долі, втікаючи з Мексика до Европи.

ПОЛЮВАННЯ ЗА НІМЕЦЬКИМ НАЇЗНИКОМ

До Монтевідеа, Уруґвай, прибув великий англійський корабель „Карнарвон Кесл" який колись був люксусовим пасажирським кораблем, а тепер перероблений на пів-военний. Він має на собі „рани", завдані невідомим німецьким морським наїзником, з яким він тисячу миль від берегів звів півторагодинну боротьбу. Німецький военний корабель, що атакував його, остаточно втік. А „Карнарвон Кесл" подався до Монтевідеа лікувати свої „рани". Замітне те, що його боки заліплюють тими сталевими плитами, що зняли їх зо знищеного німецького военного корабля „Ґрафа Спе", якогс руїни є напів затоплені в уруґвайськім порті.

Кажуть, що за німецьким невідомим морським наїзником пустився сильний англійський корабель „Ентерпрайз" і що він вже навіть перехопив його. Колиб одначе це йому дотепер не вдалось, кажуть чутки, то за ним вийде якийсь англійський літаконосець, що при помочи своїх літаків так перегляне море, що мусить його знайти.

РУЗВЕЛТ ОГЛЯДАЄ ЗДАЛЕКА ОСТРОВ МАРТИНИК

Президент Рузвелт на своїм кружляку „Тоскалуза" підїхав три милі до французького острова Мартинику та оглядав пристань „Форт де Франс". На корабель з острова приїхали американський консул і военний аташе та дали президентові звіт. Передтим президент оглядав базу на Санта Лючія.

ГРЕКИ ЗАНЯЛИ АРҐІРОКАСТРОН

По довгій боротьбі здалося вкінці місто Арґірокастрон, останнє з трьох альбанських баз, звідки зачали італійці военні операції проти Греції, дня 28. жовтня. Як в Порто Едда так і тут греки забрали значну скількість італійців в полон. Забрано теж чимало военної добичі. Грецькі війська посуваються тепер в напрямі Тепелені. Британські й грецькі летуни бомбардували альбанські пристані Вальону і Дуращо та транспортові кораблі на морі, що перевозять військо з Італії до Альбанії.

ЛОНДОН ПОТЕРПІВ ВІД БОМБАРДОВАННЯ

По двох днях „відпочинку" німці бомбардували британську столицю так сильно як ніколи передше. Американський кореспондент Джеймс МекДонелд зазначує, що „кружляють поголоски про великі шкоди і значні втрати в людях", але обрахунком треба здержатись, поки не будуть переведені обчислення. Одно можна тільки ствердити цілком певно, що бомбардування було „дуже сильне" і було поведене на „великі розміри". І тривало яких 8 годин. Та мабуть було обмежене тільки до самого Лондону, бо з інших міст нема донесень про налети.

СМЕРТЬ ДВОХ ІТАЛІЙСЬКИХ ҐЕНЕРАЛІВ

До того, що не ведеться італійцям на фронті, треба ще додати летунську катастрофу, наслідком якої згинули два ґенерали: Пієтро Пінтер і Альдо Пелеґріні. Обидва брали участь у тій італійській летунській ескадрі, що в 1933 р. перелетіла океан і прилетіла до Америки під проводом маршала Бальбо.

ДАЛІ НИЩУТЬ РУРСЬКУ ДОЛИНУ

Британські летуни бомбардують постійно ріжні німецькі міста та пристані в Бельґії й Франції, але особливо нищать Рур, а зокрема славне промислове місто Дісельдорф, яке ціле в огні.

ШУКАЮТЬ ЗА НІМЕЦЬКИМ КОРАБЛЕМ

Британці вислали спеціяльну ескадру, щоб вишукати той німецький корабель, що кружляє по океані, десь коло берегів Південної Америки, і ушкодив британський кружляк „Карнавон Кесл".

ДЛЯ АНГЛІЇ. — На летовищу Флойда Бенета коло Ню Йорку вижидають ці бомбовики на перевіз до Англії. Ці, що на образку, представляють вартість двох міліонів долярів.

ДАЛЬШІ СЕНЗАЦІЙНІ ПЕРЕМІНИ В ІТАЛІЙСЬКІЙ АРМІЇ

РИМ. Італія далі повна „тихих сензацій", себто таких, про які ніхто з публики нічого не знає крім того, що подають офіційні сухі комунікати, до яких преса не має що додати. По уступленню маршала Бадолія і ґен. Цезаре Марія де Веккі нагло проголошено, що „уступає на власне прохання" адмірал Доменіко Каванарі, себто та людина, що розбудувала італійську морську силу. Сензація та тим більша, що Каванарі одержав від Мусолінія „дуже сердечного листа". Новим адміралом став Артуро Рікарді, що мало відомий в Італії чи в світі, але зате має мати добре імя серед військових італійських кол.

ПЕРЕЖИВАЄ НАЙКРИТИЧНІШІ МОМЕНТИ.

ЛОНДОН. — Так тепер глядять на Мусолінія в Англії. З тим звязують останні пересунення в італійській армії. Те, що Італія пішла війною проти Британії, Франції, а вкінці проти Греції, вважають „великою авантурою", яка тепер мститься на Італії. В Англії особливо зацікавлені в тому, чи італійські переміни є виключно італійською справою, чи може викликані впливами Гітлера. Щодо цього останнього нема певности. Далі роздумують і над так наглим звільненням губернатора Додеканезьких островів, ґен. де Веккі. Італійське положення там, як кажуть, захитане, хоч Італія має держати на островах до 50,000 війська.

ГРЕКИ ЛИКУЮТЬ.

АТЕНИ. — В столиці й по інших грецьких містах відбуваються величаві паради з приводу здобуття міста Арґірокастрон, яке вважається чисто грецьким містом. Заряджено вивішування прапорів через три дні. Це на знак великої радости.

ДЯКУЮТЬ АМЕРИЦІ.

АТЕНИ. — Американські кореспонденти доносять, що їх просять передати Америкі вирази подяки за те, що през. Рузвелт обіцяв дати Греції допомогу.

НЕМА ГОЛОДУ В ГРЕЦІЇ.

АТЕНИ. — Офіційно заперечують вісткам, поширюваним через німецьке й італійське радіо, будьтоби в Греції був голод.

БОЛГАРІЯ МІНЯЄ ПОЛІТИКУ.

СОФІЯ. — Таке можнаб заключити з тих наглих кроків, які тепер робить Болгарія, намагаючись до дружнього порозуміння з Туреччиною. Навіть пропонує, щоб зменшити на половину пограничні війська.

ДНІСТЕР — ГРАНИЦЯ!

БУКАРЕШТ. — Такого домагаються румунські ветерани минулої світової війни. Хочуть, щоб румунська границя сягала назад до Дністра, себто туди, де станула румунське військо в 1918 році. А це означає, що ветерани бажалиб, щоб Румунія знову дістала Басарабію.

МОСКВА „ҐАРАНТУЄ": ЧИ НЕ ТАК ЯК ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ?

СОФІЯ. — Болгарський король Борис мав відбути наради зо спеціяльним висланником Сталіна, підчас яких той висланник мав від імени Сталіна „загарантувати" Болгарії допомогу на випадок, якби її хто напав. Цей висланник мав теж дораджувати Болгарії задержатись далі невтрально і не мішатись до війни.

ПОБЮТЬ КОЖНОГО ВОРОГА...

МОСКВА. — Таку заяву вислано Сталінови з нарад совєтських ґенералів і офіцирів з Далекого Сходу. Наради відбувались в Москві. При тому ґенерали згадували за „перемоги Совєтів над Польщею, Японією і Фінляндією..."

ПЕРЕГОВОРЮЮТЬ І ПРОТЕСТУЮТЬ.

ЛОНДОН. — Совєтський амбасадор Майський далі переговорює з Британією в справі золота, що належить балтійським державам. Іде про те золото, що є в британських банках, яке не видають Совєтам. Майський запротестував при тому проти того, що повивішувано на деяких естонських і латвійських кораблях британські прапори. А тут розходиться про ті 23 естонські та латвійські кораблі, що їх забрала Англія, а про які Совєти кажуть, що це їхня „власність".

ХВАЛЯТЬ СВОЮ ТЕХНІКУ.

МОСКВА. — „Ізвєстія" згадують за заложену царями Артилерійську Академію, що святкує 120-ліття свойого існування. При тому пишуть, що „техніка червоної армії найкраща в світі", як теж підкреслюють, що Совєти мають найбільшу в світі армію.

ПРОТИ КВІЗЛІНГА.

СТОКГОЛЬМ. — В Норвегії мав бути великий спротив проти Квізлінга. Навіть на біржі був сього року „страйк". Не було покупців на знак протесту проти його режиму. Таке передає до шведських газет шведський кореспондент з Ослю.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

З НЕВОЛІ ЧЕРВОНОГО САТАНИ

Так пише канадійсько-український двотижневик „Будучність Нації" про письма зо старого краю, що доносять про життя українського народу під Совєтами, зокрема про життя в Західній Україні, звідки походять згадані листи. Це пишуть з тої української землі, де „вечер лягаєш, а рано, вже — хто знає де". Це листи від рідні, що повідомляє своїх за морем, себто в Злучених Державах чи Канаді, що їм тепер „добре поводиться", що „діти мої вбрані так добре, що їм видно тіло", що й є що їсти, як „колись у Великодну Пятницю"... Це листи, де пишеться про „велику радість", що брата, чи кого там, забрали і кудись вевезли... Це листи, в яких виразно пишуть, щоб „домислитись", щоб з того, що написане, — „доміркуватись".

Це так пише справжній український нарід до своїх, до своїх рідних. Очевидно, що це інакше виглядає від того, що пише про це совєтська влада. У совєтській пропаґанді той самий нарід, що пише до Америки, тільки дякує „любомішому" Сталінови. Щоб це доказати, та пропаґанда видає ще книжки про „народню творчість": „Великому Сталіну народ квітучої України". А в тих книжках український нарід ніби співає, що вже „назавжди минули часи лихоліть", що „засвітило сонце з Кремлю", що народ „заспівав про своє щастя", і згадує, очевидно, в першому слові того, хто „дав щастя народам, хто привів трудящих до перемоги і життя їх зробив соняшним". І тому, співає московська пропаґанда:

„З піснею про Сталіна
починаєм день,
кращих ми не знаємо
на землі пісень".

І оголошуються окремі новітні гуцульські коломийки. Совєти беруть гуцулів в таку саму спеціяльну опіку, як брала їх польська влада, коли то, набравши фіру хрунів і темняків, та спекулюючи на нужді, возила ось тих гуцулів до Варшави, до Пілсудского, чи де там, пишучи при тому про „гуцульську націю" і „гуцульський польський нарід". Тепер той самий гуцул з Косівщини замісць „краковяка" вже співає нової:

„А любий наш батько Сталін
всім нам помагає
і про всіх нас, про гуцулів,
щирим серцем дбає".

Ось такі пісні, складані на замовлення Москви, виходять прекрасними виданнями. Нарід потребує їсти і справжньої освіти, а замісць того дають йому читати про те, що ніби він „дякує" за „радісне життя і щастя".

Переходив український нарід ріжні нещастя. Пережив не одно пекло. Але такого духового викривлювання душі українського народу, як воно є під большевицькою владою, таки Україна досі ще не переживала. Це викривлювання української душі є більш небезпечне ніж фізичне винищування. І тому саме український нарід мусить напняти всі свої сили, щоб визволитись чимскорше зпід червоної Москви. Це є те, до чого мусить бути звернена вся сила української політичної думки.

Д-р М. Гнатишак.

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ЯК НАЦІОНАЛЬНО-ВИХОВНИЧИЙ ЧИННИК

(Для дискусії на тему української сцени в Америці).

Ідеал правдивого театру.

Режисер Таїров оповідає в одній своїй книжці, як на представлення „Отела" в шикаґському театрі 1909 року славний артист Вилійем Батс в ролі Яґа настільки зворушив якогось американського військового, що цей вистрілив зі салі на сцену у Батса і повалив великого артиста трупом. Після того сам також застрілився, а сентиментальні американці поховали їх обох разом та на нагробнику написали: „Ідеальному артистові й ідеальному глядачеві".

Сумніваюся, чи того роду відрухова реакція є дійсним ідеалом правдивого театру. Воно правда, що театральні артисти й режисери вважають вершком своїх осягів зачепити глядача до живого, приневолити його інтенсивно переживати все, що діється на сцені. Це й стало причиною прямування модерних театральних режисерів звести перегороду між сценою і глядачем, призначити глядачеві активну ролю в театральній дії. Теоретики почали навязувати на старі традиції релігійних обрядів, з яких і виріс сучасний театр. У таких обрядах брали активну участь усі, жерці і вірні, так, що це був дійсний театр активного глядача. Але дальший історичний розвиток пішов іншими дорогами і завернути його, здається, неможливо. Кожна спроба приневолити колесо історії, щоб воно почало крутитися назад, веде до непорозумінь, а навіть і до катастроф.

У висліді історичного розвитку четке відмежування сцени і актора від глядача стало природним фактом, без якого нинішній театр перестає бути театром. І коли й були випадки, що театр приневолив глядачів до негайної масової життєвої реакції, — то в цьомуж моменті він уже не був театром. Напр. коли в 1813 році підчас представлення „Німої" в брюсильському театрі зі сцени залунали слова „любов батьківщини свята", — публика відразу схопилась до революційного чину, вийшла з театру й почала національне повстання. Але сама театральна вистава через це потерпіла. Театр, якщо він хоче стояти на високому мистецькому рівні, мусить залишитися поза рампою, мусить уважати глядача за чинник, що сприймає пасивно, а не активно. Ця справа хоч може й неприємна для ентузіястів соціяльного і національного післанництва театру, — але всежтаки вона залишається правдою.

Та, з другого боку, ця правда зовсім не виключає іншої фундаментальної засади, що **театр сповняє належно свою ролю в народі тільки тоді, коли впливає позитивно на маси своїм змістом та ідеями.** Лише що цей вплив є здоровий не тоді, коли моментально перетворюється в чин, а тоді, **коли проникає душу поволі і глибоко,** коли виховує кожну одиницю в національному дусі героїзму й самопосвяти і таким способом творить кадри карних членів нації, здібних не до відрухової поверхової реакції, а до тривалого душевного стану, який у слушний момент уже незалежно від театру переливається в геройчний чин. **Театр має розбудувати не моментальний спалах соломяного вогню, але тривалий жар душі.** А це своє завдання сповняє не масовий театр з активним глядачем, а виключно лише високомистецький театр, ізольований непроходимою рампою від маси публики.

Суттєва риса кожного театру — це його театральність, цебто його намагання зарепрезентувати зібраній публиці якісь культурні й ідейні цінності в заздалегідь приготований, вирежісерований формі. Ось так уже сама суть театру різко протиставиться снам революційних ентузіястів про колективну, масову театральну творчість та про рішальний вплив глядача на таке театральне видовище. Оці видовища типу релігійно-національних чи революційних свят — по суті з нинішнім театром не мають вже багато спільного і належать до сфери проявів збірного життя, в яких мистецтво може грати лише обмежену ролю.

Але ця сама суттєва риса театральности, яка різко відмежовує театр від усяких експериментів типу релігійних, національних чи революційних масових спектаклів, — одночасно також вказує на необмежені можливості величезного виховного та ідейного впливу театру на національну збірноту. Це, зрештою, самозрозуміла річ, про яку не сумнівається ніхто, крім некритичних, ліберальних визнавачів мистецтва для мистецтва.

(Дальше буде).

В ОБОРОНІ ЧЕСТИ КРАЮ І КОРОЛЯ

Коли під натиском німецької воєнної машини зломився свого часу опір бельґійської армії й бельґійський король Леопольд був змушений запрестати дальшу боротьбу, посипалися на короля легкодушні обвинувачення в зраді Бельґії та аліянтської справи взагалі. Ці закиди походили головно від людей, що стояли далеко від бельґійських справ, а ще дальше від боєвого фронту. Обвинувачення, начеб Леопольд стояв на чолі бельґійської „пятої колюмни", були видумкою людей, ласих на всяку сензацію, коли не чимсь далеко гіршим. Ось це й заставило ріжних людей до висвітлення цеї дражливої справи. В обороні короля Леопольда виступили тепер не тільки бельґійці, але й цілий ряд визначних американців, які були в Бельґії як дипльомати і військові відпоручники і знали з першої руки все те, що діялося в Бельґії в памятних для цеї днях місяця травня 1940 року.

„Бельґійсько - Американська Виховна Фундація" в Ню Йорку, якої головою є бувший президент Герберт Гувер, видала цікаву документальну брошуру п. з. „Бельґійська кампанія та здача бельґійської армії, травень 10-28, 1940".

Брошура містить документи, листи, меморанда та статті таких людей як: ван Зелянд, б. премієр Бельґії, ван Ковелярт, б. голова бельґійської палати послів, В. Галям Ток, заступник голови „Бельґійсько-Американської Виховної Фундації", а далі меморандум про зустріч короля Леопольда з кардиналом ван Рой, малінським архиєпископом, та начерк бельґійської кампанії, споряджений бельґійським сенатором Кронахером.

Між офіційними документами є видрукований лист короля Леопольда до Папи Пія XII, в якому король подає причини його капітуляції, пастирський лист кардинала ван Роя, справоздання з воєнних операцій бельґійської армії, зготовлене шефом бельґійської армії ґен. Міхельсом, меморандум невідомих бельґійських старшин на цю саму тему й пр.

Крім того, в брошурі видруковано заяви таких американців: Джан Кудаги, Дж. Е. Дейвіса, Д. Г. Морріса та В. Филипса, бувших американських амбасадорів в Бельґії, як теж заяви полк. Бравна й сот. Ґейда, б. американський військових атташе в Бельґії.

Що говорять документи й заяви?

Хоч ті документи та заяви в дуже малій мірі реферують політичні випадки, які попередили військові операції Бельґії, однак вони майже в цілости підтверджують становище короля. В суперечь давнішим поголоскам стверджують, що Англія та Франція були заздалегідь повідомлені про остаточні рішення короля Леопольда. Ось, що пише згаданий полк. Бравн, американський військовий атташе:

„Німецька армія, піддержана величезною повітряною фльотою в травні 1940 р., покотилася на захід через Голяндію, Бельґію та Францію... Пролом під Седаном змусив до відвороту північні аліянтські сили та розділив бельґійсько-англійські головні сили від французьких головних сил. Французький проти - наступ, плянований в околиці Абвіль, міг би був привернути рівновагу серед аліянтських сил, але такий проти-наступ ніколи не наступив.

„Бельґійська армія боролася з повним завзяттям при кожному відвороті, а вкінці була приперта плечами до моря. Її артилєрія відбивала ворожі атаки з чудовою прецизією, а всі відділи були кермовані досвідченими старшинами. Однак, вони були відтяті цілковито, не мали літаків та проти-летунської оборони... Капітуляція бельґійського короля з 28-го травня 1940 р. була одинока річ, яку король міг зробити. Ці, що твердять інакше, не бачили завзятих боїв, ані німецької повітряної сили. Я бачив одне й друге".

Документи та статті стверджують безсумнівне геройчне поведення бельґійської армії та її начального команданта, короля Леопольда.

Критика французького премієра Поля Рено.

Обороняючи геройськість бельґійського короля, вище згадані американці й бельґійці висловлюють також критику, звернену на адресу б. французького премієра Рено, за його поспішний осуд короля Леопольда та цілої бельґійської армії. Леопольд піддався німцям. Але поводиться як пристало на воєнного бранця, не входячи в жадні коншахти з німцями та не даючись намовити їх підшептам.

Герберт Гувер згадує в брошурі радіову промову Рено з дня 28-го травня 1940 р., в якій цей премієр заявив, що „король Леопольд III. зложив зброю, не повідомивши про це ні одним словом англійських чи французьких вояків". Гувер стверджує, що це є „абсолютна неправда". І пише таке:

„Я не беруся обвинувачувати премієра Рено. Одначе почуття людської справедливости та зацікавлення в цьому хороброму народові, який займав все таке гарне місце в серцях американців, вимагають, щоб ця заява була збита, бо противиться усім фактам. Будучи за останні 25 років в близьких зносинах не тільки з бельґійським народом, але також з його конституційними провідниками, включаючи теперішнього короля та його батька, уважаю за свій святий обовязок висвітлити перед американським народом правду".

Ван Ковелярт вияснює, що постава деяких членів бельґійського уряду до короля Леопольда пояснюється французькою пресою та недостаточними інформаціями. Він стверджує, що премієр Гербер Перлот, який був шерший з бельґійців, що в промові 21. липня 1940 р. осудив короля, нині пропаґує „обєднання бельґійського народу навкола особи короля".

Знову начальник бельґійського ґенерального штабу, так описує рішальні дні бельґійської армії:

„Дня 27-го травня були кинуті в бій останні резерви, три полки не високої воєвої сили. Наші відділи здержали ворога стало на всіх фронтах, віддаючи ґрунт пядь за пяддю... Артилєрія випорожнювала всі скринки... Та не зважаючи на той героїзм, ворог таки проломлював наші лінії, на півночі, на ліво, в центрі... В деяких місцях ворог вдерся глибоко в наші зади та заняв полеві штаби... Наші втрати були важкі. Ранені завалили всі шпиталі... Армія осягнула границі свого орґанізованого опору".

Джан Кюдаги, останній амбасадор Америки до Бельґії, стверджує у своїй статті таке:

„Здача, яка мала місце 28-го травня, не повинна була в ніякому разі заскочити Францію чи Анґлію. Акція короля, якою він зложив зброю, була лиш одиноко можливою акцією, згідною з його честю та обовязком".

—o—

Поява згаданої брошури з важними документами та голосами визначних американців та бельґійців кидає нове світло на особу бельґійського короля та на цілу траґічну судьбу Бельґії.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

М. Д-ль, Ню Гейвен. — Як уже було оповіщено в „Свободі", цього року „Свобода" книжкового календаря на 1941 рік не видала.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(97)

— Прудивус заходить іноді, та рідко, — відказала Оберемeнчиха.

— Чогож бо то? Запанів тобто дуже, чи як?

— А що ви думаєте, душа мила, — засміялася стара гостя, — може й справді через те. Він же тепер державець, а не простий собі козацький осавула.

— Та чулаж, чула... Оришка вже казала мені... Хутір, чи що, купив у старого Гулого, запорозького полковника?...

— Еґеж, — каже, що купив.

— Бач, тепер дак і не лізе із своїми зальотами: десь досі якусь багацьку дочку накинув оком.

— Це правда, душе мила, — наче не той став. Поважний такий, хоч і поштивий і до мене й до Орисі. Про якусь дурницю ані слова ніколи.

— Ну, й слава Богу, й вам і дівчині спокій.

— Авжеж спокій, душе мила. Ми раді он як, що чоловік охаменувся таки й до розуму прийшов, та вже таксавжди обачненько і в розмові з ним: про старе й не згадуємо ніколи, а надто про Павлуся.

Обличчя Василишине знову немов би захмарилося на хвильку задумою. Вона важенько зідхнула.

— Де він тепер... Павлусь мій? — промовила й підвелась.

Почала прибирати зо столу, Орися помагала, теж захмарена спогадом, засмучена...

Крізь відчинене вікно почулося, як хряпнула хвіртка надворі.

— Кого там Бог несе? — виглянула у вікно Василиха. — Кобзар чи що?

— Таж кобзар, здається, — промовила, виглянувши й собі у вікно, Оберемeнчиха. — Боженьку мій, який молодий іще, а вже з поводатарем.

Василиха вийшла з хати й за хвильку вернулася, ведучи під руку кобзаря. Гарненький, років десяти, хлопчик-поводатор ішов за ними, допитливо роззираючись по сінях.

— Просю ласкаво... не знаю, як тебе й звати, — говорила господиня, підводячи нового гостя до столу й садовлячи на лаві. — Старцем Божим — дак молодий ти ще дуже... Іди сюди, моя дитино, — звернулася до хлопчика, взяла лагідно за плече й посадила теж на лаві. — Боже мій, Боже мій, таке мале, таке гарнісіньке, тількиб отцеві-неньці за втіху бути, а воно в жебрах...

— Сирітка, — сказав кобзар, а сам насторожено повернтав голову сюди та туди, почуваючи гострим слухом, що в хаті ще хтось є.

— Мати Божа, — відгукнулася Оберемчиха, — скільки того горя на світі!

— Може пообідаєш, старче Божий? — питала господиня.

— Вже вибачай, зватиму тебе так, як усіх таких сіромах люди звуть.

— Про мене, — посміхнувся кобзар, — буває й палиця — пан називається, то чому живому чоловікові, та ще й каліці-сліпому, не зватися старцем Божим?... А хліба-соли не поцураємось: ми ще з Андрійком не обідали.

Василиха знов увихнулася до печі.

— Нехай Орися ще послужить Божому чоловікові, — промовила Оберемeнчиха, — а ви, душе мила, доволі намонялися вже з нами. Присядьте, побалакайте з нами, супочиньте.

— Ну, гаразд, гаразд, — відповіла Василиха. — А ти, старче Божий, скинув би оту свою бандуру, чи як її, щоб не була на заваді.

— Це правда, — усміхнувся знову кобзар, зняв ізза плечей кобзу й поклав коло себе на лаві.

Орися швиденько поставила перед ним і хлопцем велику миску з борщем, потім відкраяла по добрій скибці паляниці й промовила, припрошуючи:

— Просю ласкаво.

— Спасибі вам, господинько, й тобі люба дівчино, за ласку, сказав гість, присуваючись ближче до столу. Він хутенько намацав рукою ложку й миску, взяв хліб і почав їсти так, ніби все теє бачив перед себе.

— Можеб чарочку горілочки до борщу? — запитала Василиха.

Кобзар засміявся:

— Ну, щож, — сказав — чарка невадна, козацька річ, а я теж колись був козак не з останніх. Випю за ваше здоровля.

— Візьми, Орисю, там у миснику плящину й чарку та почастуй гостя.

Кобзар і його поводатор обідали, а жінки якийсь час мовчки, з великим спочуттям і цікавістю разом, дивилися на них обох, і в кожної снувалися в голові всякі думки. А може й не всякі, а одна у всіх — про тую зрадливу козацьку долю, що так знівечила ще зовсім не стару людину, затьмивши їй навіки світ Божий.

— То ти з козаків, старче Божий? — перервала не зовсім звичайну мовчанку Василиха.

— З братчиків, паніматко, — відповів, не відриваючись від моски, гість.

— А як же... Боже, Боже, таке нещастя!

— Де очей позбувся, хочете спитати, паніматко? — поміг господині висловитися сліпець. — В турецькій неволі.

Обидві жінки зойкнули з перестраху, а Орися, що стояла біля печі, відвернулася, щоб змахнути з вій непрохану сльозу.

— Пять літ перебував у неволі... Пробував тікати двічі... За першим разом позбувся лівого ока, а за другим — і правого... Більш не пробував... Все одно не потрапив би далі двору без Божих ліхтарів... Як одужав, прикували бісурмени на каторзі до опачини... Три роки ганяв по морю тую каторгу разом із другими такими, як сам.

Орися приняла порожню миску й ложки й подала печеню. Відкраяла ще хліба.

— Випий, дорогий гостю, ще чарочку — до печені, — припрохувала розчулена господиня, — воно не завадить... Налий, дочко.

— Та не завадить, що й казати, — сміявся кобзар, — а з двох чарок не будеш пяний.

— Як же ти визволився всеж таки з тої неволі? — питала Оберемeнчиха. — Давно вже? Пішли були тут поголоски, що й сюди вернувся дехто недавно з неволі турецької.. зпід Очакова, либонь, визволив їх кошовий Сагайдачний із товариством січовим. То може й тебе там визволено?

— Вгадали, паніматко, — відповів сліпець, — неначе там були. — Випровадив нас султан із великим військом до Очакова, почувши, що козаки лаштуються в похід, і наказав погромити їх на морі. А вийшло так, що Сагайдачний погромив турків і нас визволив. дай-Бог йому здоровля...

(Дальше буде).

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗАГРОЗА ДРІБНИМ БІЗНЕСАМ.

Кожна свідома людина, котра загально слідить за всякими світовими подіями, не тратить з ока і того, що діється у нас самих, в тій країні, де живемо. Нині можна завважати, як все швидким темпом іде вперед. Зокрема торговля, завдяки організації. Не буду тут розводитись над тими ріжними проблемами, а тільки хочу порушити справу, котра нас, українських торговців, малих або більших, повинна інтересувати.

При добрій волі ми моглиб одні одним багато помогти, а-ле тоді, коли наше положення конкретно розберемо.

Як знаємо, наших торговців є найбільше в галузі споживчих артикулів. Тому й порушую той бізнес. Не знаю, чи много наших безнесменів з цеї галузи застановляються над питанням своєї будучности. А коли так, то я хотів би звернути увагу на положення тих дрібних бізнесів. Сміло можу ствердити, що коли наші (і чужі нам) безнесмени не зарадять катастрофі, яка їх чекає, то в протязі кількох літ не стане жадних малих індивідуальних бізнесів. Будуть тільки могутні компанії, кваліфіковані, з капіталом одиниці і кооперативи. А кооперативний рух в Злучених Державах стало зростає і проспеpує.

Це питання відноситься не тільки до торговлі споживчих продуктів, а й кожної іншої торговельної галузи. Також воно відноситься не тільки до українських бизнесменів, але всіх загально.

Ті замітні зміни кожний видить кожного дня. Видно такі зміни в галузи: одежі, обуви, ресторанів, пралень, гросерень, мясних склепів і т. д. Найбільше розвиваються так зв. „Супермаркетс" з поживою і „ланцюхові крамниці" в інших галузях бизнесу.

„Супермаркетс", це величезні склепи з відносно малим числом робітників, із самообслугою. Кожний покупець, котрий робить закупи в такій крамниці, сам себе обслугує, а платить при виході з крамниці.

Одна з великих компаній, котра має коло 15,000 крамниць в цілих Злучених Державах, а 10% з тих крамниць є в метрополії Ню Йорку, від 1936 року, відкрила коло 175 таких „Супермаркетс", а замкнула за той самий час коло 5½ крамниць на один „Супермаркетс". В тім самім часі та сама компанія зредукувала робітників на понад 50%. Згадана компанія продає також всякі сирі мясива і мясні продукти. Згідно з достовірними інформаціями їх мясний торг рівнається 25%, а торг інших гросерних артикулів виносить 75%. Завдяки таким комбінаціям, така компанія зредукувала свої видатки пересічно на 12%.

Цих 12%, це заощадження на: рентах, електриці, робітниках і т. і. А до цього треба ще додати, що така компанія робить великі ощадности на закупі товарів. Вона робить величезні обороти не лиш тому, що дешевше може продати, але також завдяки рекламі в часописах і через радіо, на що її стати, бо ця „медіюм" продажі їй виплачується. Таких компаній є кількасот, а тепер починають денеде рушатись приватні „Супермаркетс" при помочі консолідацій, або створення груп дрібних бизнесів, які роблять те, що великі компанії.

Наводжу ті факти тому, бо я певний, що такого бизнесу нема між нашими людьми. А коли ми не прийдемо між собою до порозуміння, то незадового опинемось в такому положенню, в якому вже опинились тисячі інших, не лиш наших бизнесменів, але й робітників згаданої галузи бизнесу.

Щоби ми могли щось створити, нам треба негайно ставати в ряди тих льокальних союзів, або товариств бизнесменів, де вони вже є. А в тих громадах, де такої організації нема, треба їх творити. Якраз тепер всі ті організації повинні рушитись, обговорити пекучі справи, створити ініціативний комітет з існуючих вже союзів і скликати зїзд українських бизнесменів.

Коли цю справу залишемо в спокою, то можемо бути певні, що це все само до рук не прийде.

Правда, що свого часу Союз українських бизнесменів був зорганізований в Ню Йорку і жив коло року.

Чартер існує, але спить по нинішній день. Але треба вчитись на помилках минулого будувати щось ліпше. Хай візьмуться тепер до праці нові сили, а праця їх увінчається успіхом.

Платон Стасюк,
Ню Йорк, Н. Й.

ЖЕРТВИ ТОРПЕДИ. — Моряки канадійського воєнного корабля рятують з моря моряків британійського торговельного корабля, котрий німці розбили торпедою.

„ДОМАШНЯ ҐВАРДІЯ". Такий однострій принято для „домашньої ґвардії" у стейті Ню Джерзі. Уніформ придумано на взір англійських. Колір уніформу — сірий.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ВОТЕРВЛИТ, Н. Й.

Річні збори Жіночого Клюбу.

Український Жіночий Клюб відбув 1. грудня ц. р. свої річні збори, в салі українського горожанського клюбу. Старий заряд здав справоздання за 1940 рік. Предсідниця пані Вуйцік подякувала всім членицям за співпрацю і ствердила; що впродовж минулого року всі члениці точно виконували свої обовязки і поспішали на поклик уряду.

Далі приступлено до вибору нового уряду. А що старий уряд виконував свої обовязки як слід, то збори потвердили той сам уряд на наступний рік. По скінченні нарад жінки зробили вечеру, на котру запросили і присутних членів клюбу. При вечері предсідниця пані Вуйцік сказала пару слів про Червоний Хрест, якому треба дати поміч. Вслід за тим жінки ухвалили $5 з каси. Тут забрав слово п. Л. Завіський і говорив про Золотий Хрест. Іван Урбан піддержав Завіського і сказав, що обі організації мають однакову ціль і разом кооперують. В. Футулуйчук вніс, щоб перевести збірку, на що всі згодились. Пані Вуйцік передала збірку і зібрала $5, які мають бути вислані негайно на Золотий Хрест.

На закінчення предсідниця клюбу запросила всіх приявних на вечерю з індика, що має відбутись вна вечері латинського Нового Року, з чого знов прийде якийсь дохід на Золотий Хрест. Вечерю закінчено відспіванням новому урядові „Многих Літ".

В. Футулуйчук.

БОФАЛО, БЛЕК РАК, Н. Й.

Організування членів.

В половині листопаду заго-стив до нас організатор У. Н. Союзу п. А. Маланчук і перейшовся разом з урядниками відділу У. Н. С. по місцевих українських родинах та товариствах. В той спосіб впродовж кількох вечерів ми приєднали 23 нових членів, старших і молодших, в ряди У. Н. Союзу.

Андрій Ґрубак, предсідник;
С. Ваврів, секретар.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.

КАНАДІЄЦЬ ПРО РОСІЙСЬКИХ СЕКТАНТІВ

Накладом видавничої спілки Фарара й Райнгарта вийшла недавно друком книжка канадійця Дж. Ф. С. Райта під наголовком: **Слава Богу.** Так, це є головний англійський наголовок книжки, а підназоловок „Історія Духоборів". Очевидно, автор мусить пояснити своїм читачам на самому вступі, що цей наголовок означає по англійськи. Є це, каже він, звичайне поздоровлення, яким російські сектанти духобори витають один одного, при пращанні, коли мають добрі жнива, або коли впаде корова, головно, як корова вже постарілася й стратила молоко.

Потім автор оповідає про себе, якто він зацікавився духоборами в 1932. році. Зацікавили його ці ощадні, тяжко працюючі фармері, що почитали як свого провідника „буйного чоловіка, котрого особисте життя під многими зглядами стоїть у різкому противенстві до духоборських вірувань і практики". Автор займався тоді організуванням Саскачеванської фармерсько - Роб. Партії й мав нагоду заходити до домів духоборів та запізнатися з ними й їх знайомими. Він став читати все, що було про них написано по англійськи. У наступному році він жив кілька місяців серед духоборів, а потім ще раз у 1937. році. Він доповнив ці матеріяли зібранням документів про духоборів у Канаді й Росії, споминами людей, що знали їх з особистого досвіду, урядовими звітами, тощо. Він запевняє, що в своїй історії він старався держатися все фактів і не писати повісти.

Вислідом його праці є груба книжка майже на 450 сторін. Автор видимо не належить до духоборів і не старається робити пропаганду. Він не належить теж до їх ворогів і не старається когонебудь від секти відтягати. Він старається писати безсторонно, правдиво й справедливо.

Звідки взялися духобори.

Автор признаєсь, що він не міг відкрити, звідки взялися духобори. Через те про початок їх написав він уступ, що, як він самий каже, є почасти народною леґендою, почасти історичним уривком. Не дивлячися на те, автор подає при тому незвичайні цікаві факти про релігійне життя серед москалів зо середини 17. століття, себто менче-більше з часів гетьмана Богдана Хмельницького.

Як одну незвичайно характеристичну подію згадує він заведення реформованого молитовника архиєпископом Ніконом. Ця реформа викликала розкол у московській православній церкві, з котрого виросли ріжні російські секти, між ними й духобори.

Реформа Нікона не мала на цілі ніякого поступу. Архиєпископ Нікон, зіткнувшися з грецькими священниками, постановив завести в московських обрядах певні зміни. Відносилися вони передовсім до релігійного формалізму. Наприклад, при хрещенні треба було складати докупи три пальці, а не два, як до того часу практикувалося в московській православній церкві, співати одно алилуя, а не два, змінити форму хреста, тощо. Сварня, яку ці реформи викликала, велася лише між духовенством, а не між простими вірними, котрі про це й не знали. З часом однаке спір дійшов і до них і тоді багато людей використало цю сварню щоби покинути церкву, котрої вони не любили. Сварня дала нагоду духовенству дати тут вислів далеко ширшим бажанням: одні з них хотіли більше свободи в церковних справах, інші хотіли використати боротьбу для карієри.

Росія — край гонителів і гонених.

Люди, що хотіли остатися при старих формах і церемоніях, називали себе старовірами. Між ними головною сектою були так звані „разкольніки". Інші менчі секти, що ріжнилися від головної церкви в інших справах, держалися „разкольників" до того часу, поки не постановили рубом якоїсь іншої справи й не відкололися від них. Коли розгорілася боротьба в церкві, архиєпископ Нікон попросив царя допомоги й тоді церковний собор у 1667. році видав проклон на всіх, що не приняли реформ; у цьому проклоні „собор, силою влади, наданої церкві Христа, засуджує душі" всіх тих, що не годяться з реформами Нікона, „на вічні муки, нарівні з душею зрадника Юди". На цей проклон розкольники відповіли, що їм дуже жаль, що патріярхи й царі, які ще до недавна вірили так, як вони, осудили як еретиків всіх своїх предків, що вірили якраз так, як тепер осуджені. Та ця відповідь не здержала боротьби, але її загострила: до неї додано ще переслідування. В перших роках панування царя Петра Першого, як Росією правила реґентка Софія, державний уряд звернувся всею силою проти разкольників. Їх бито буками, вязнею, катовано, палено. Але, як можна сподіватися, переслідування не здушили розкольничого руху. В тому віці це не було нічим надзвичайним, каже Райт, бо тоді ціла Росія ділилася на тих, що переслідують, і тих, що переслідувані.

Зчасом далися знати духобори. Дві оселі стали головно відомі: одна в тамбовській губернії, коло села Горелівки, друга коло села Нікольска, в катеринославській ґ у б е р н ї ї. Отже ця остання звязана з територією України. Духобори закидали зовсім православні обряди й покладалися в своїм богослуженні на „нутрішній голос Бога". Вони звичайно ставилися ворожо до всякої влади, але в своїх оселях повинувалися звичайно диктаторській владі провідника. Між такою сектою й царатом сутичка була неминуча, але за царицъ Анни й Елисавети, що не чулися безпечно на своїх престолах, переслідувань не було. Допрева як на престолі засіла цариця Катерина Друга, вона зачала направляти своїх підданих на православну віру твердою рукою. За той час духобори приняли думки про потребу комуністичного співжиття сектярів. Декотрі провідники називали себе богами й за те попадали з сімею в Сибір. Підчас одного масового побивання духоборів сказав один з їх провідників пророчі слова про царів: „Прийде час, що й ви потерпите, як християнські мученики".

В ті часи відай і утвердилася назва духоборів, що, як це самі духобори пояснюють, походить зо засади, що релігійні питання має людина вирішити сама в своїй душі, борючися немовби з власним духом.

Цар Олександер Перший, що любив називати себе ліберальним, додумався до безцільности переслідувань сектантів і одобрив плян перенести духоборів до таврійської губернії над Чорним морем, де пізніше повстала рівієра, а де тоді відбувалися ще часті набіги ноґайських кримських татарів. Там вони зажили своїм до певного ступня комуністичним ладом. Їх провідники вчили їх відноситися до уряду з найбільшою обережністю, скидати перед урядниками шапки, відповідати на питання лишень у вивчений спосіб. При тому одначе вони виробляли далі свої засади. Приняли між іншим засаду, що війна це злочин. Тому вони відмовлялися служити в війську й не йшли навіть на війну проти Наполеона. Як деколи дехто з православних навертався до духоборів, царський уряд за це переслідував духоборів. Коли переслідування нічого не помагали, цар сказав їх лишити в спокою. В цей спосіб духобори, подібно як німецька секта менонітів й російська секта молоканів, заняли упривілейоване становище серед загалу російського мужицтва.

(Далі буде).

ЕМІР АБДУЛЯ, провідник арабів, промовляє в Амані, в Трансйорданії, на святі арабського повстання під кермою короля Гусейна, його батька, 24 роки тому.

ВЕЛИКИЙ АВТОБУСОВИЙ ДВІРЕЦЬ

НЮ ЙОРК. — На 42 вулиці в Ню Йорку побудують величезний автобусовий двірець, що коштуватиме 4 міліони долярів, Місто вже дало дозвіл на будову такого двірця.

Михайло Гайворонський.

ОПРИШКИ

(У НАРОДНІЙ ПІСНІ)

II.

Одною із найкращих пісень з Гуцульщини, є пісня про смерть Романа-опришка в орногорі.

В Чорногорі Роман лежить, студеної води бажить,
та й ватерку прикладає, рани свої загріває.

Приходить ид нему його батько і тільки питає: „Де твій товар?"

А що мені із товара, коли в моїм боці рана
і глибока — та стріляна, і широка, ба й рубана".

Пішов батько із нічим, приходить мати, і як її чоловік, питається тільки про товар. І матері Роман те саме говорить. Ось так лежить він без помочі, без порятунку:

Аж прибігла його мила, білі ручки заломила.
„Що тя болить, мій любоньку, мій любоньку Романоньку?"

Побігла по воду Романа напуває, рани йому обмиває, до ватерки докидає та лебедить:

„А котраж тя, Романоньку, та раночка гірше болит,
ци глибока — та стріляна, ци широка — та рубана?"

Шопотом видає Роман ще такі свої слова:

„Любко моя солоденька, вже ми лекше у серденька...
В пору д мені ти прибігла,
в гору мені стежка біла"...

Тотожною до цієї є лемківська пісня про Янчика-розбійника. Лежить він на поляні постріляний-порубаний. Приходить батько, відтак мати, але не питають „Што тя болить?", а тільки:

„Уж сім рочків ти войовав,
деж ес товар поподівав?"

Аж прибігла його мила й та йому остані хвилини життя осолодила. Вірная мила, Любка солоденька!

Із Лемківщини маємо й інші пісні про опришків-розбійників.

Одна із них розказує про вдовоньку із синоньком на своїх руках. Здибали її опришки і кажуть:

„Ей, вдово, вдово, вдовонько,
дай же нам свого синонька,
бо в твоїм краю мір буде,
і твій синонько гнет умре"...
Як го із ручок давала, аж на чорнозем падала...

Інша знова пісня з Лемківщини оспівує долю сестри і брата. Сестру взяли розбійники „собі за жену", а її брата шмарили в темницу. В добрігаразді забула сестра про свойого брата, аж по сімох літах питання її дитини про родину нагадало її нещасного брата.

Мельодією подібна вона до пісні з Бойківщини про опришка Шумильця, (Шумила), яку то пісню записав від своєї мами І. Франко. І бойки любили дуже своїх опришків, а дівчата аж пропадали за ними. Имили Шумильця і він знає, що жде його неминуча смерть. Останя його просьба: поховати його при дорозі:

Туди дівчата з поля йдуть,
та все Шумильця згадуют:
„Нема Шумильця на селі,
булиб дівчата веселі"...

Бойківщина дуже багата в пісні. Бідний бойко, немов той соловейко виспівав та оспівав свою долю, свої гори кохані і події на його землі. Наведемо одну із найкращих пісень Бойківщини, прекрасний зразок нашої старої пісенної творчасти. Щоби краще цю пісню зрозуміти, гляньмо на пояснення декотрих слів:

Витязь, значить, лицар;
барз — дуже;
якикає — ридає, квилить, голосить, ячить
горі — вгору, догори;
розпутійко — роздоріжжа
ґерети — загонисті авантурники, багатирі;
велки — великі;
статки — багатства;
нігтейка — пазурі, ніхті
палошик — паль, стовп;
іспяли — застромили, повісили
сетнік — сотник, старшина;
позират — глядить, позирає
висмотрів — доглянув
ид — до
„червоний — золотий гріш.

Ей сивая зазулейка якикає,
аж ся зелененька дубровойка розлягає. —
Малих синків пробуджає:
„Встаньте горі синки мої,
синки мої молодейкі,
витязейки бардз славнейкі!

Ідьте, ідьте на десяторакой роспутійко, —
там, там будуть іти ґерети богаті,
ґерети богаті, сетники дорогі,
там, там на них повдаряйте,
велки статки заберайте!"

Чорний ворон покракує,
аж ся за нігтейка поривае...
Найстарший си братец ай подрімує,
й найменчому наказує:
„Братцю мой, братцю!,
ей ляжу я спати, —
як надіцуть ґереґи богаті,
ґереґи богаті, сетники дорогі,
обись на них сам не вдаряв,
обись мене зганяв!"
(бо то ворон нещасливий,
віщовничок барз правдивий).

Оно того не слухало,
само на них повдаряло. —
Як ся сетники пообертали,
долів ему главку стяли,
на палошик а іспяли.

Іспить братцьо годинку, дві,
на третій ся пробуджає,
ей свого братейка кровцю находжає.

Як позират, так позират
тоти доли-передоли,
як висмотрів, так висмотрів
ґереґів богатих:

„Ждайте, ждайте,
не втікайте,
зо мнов слави доставайте!"

По три краки заскакує,
а він ид ним прибігає,
по трьох нараз істинає,
велки статки відбирає,
на десяторакой роспутійко повертає,
ей братцьову головойку та ховає,
червоними обсипає...
„Оби люде червонії брали,
Пана-Бога восхваляли".

До свойой мамки приходжає,
свойой мамці повідає:
„Ей мамко ма, мамко!,
угиб мій братцьо,
славний **розбійничок".**

Дальше пісня коротко говорить, що по ньому, в жалобі, мамка і сестра рік коси не заплітали, а жона його так за ним збановала, що рік пир за ним справляла...

В славной село проходжає,
в славной село Либохорю,
а до жида Фаріона:
„Дай горівки незмірене,
бери грошей несчислене!"

Якою солодкою нашою старовиною пахнуть ці рядки! Які рідні вони східно-українським думам!

Оспівував бойко подію на старо-український лад так, як оспівується смерть в родині (у похоронних голосіннях), чи лицарсько-козацькі події в думах. Подібностей цієї епічної пісні до дума багато. Не бачимо тут пісених строфок, а тільки періоди (тиради), в яких замикається поодинокий образець. Маємо тут і архаїчні слова і дієсловні окінченя речень. Як в думах, так і тут подибуємо символічне вираження: зазулейка це образ вдови, — чорний ворон це вістун нещастя. Як в думах так і тут бачимо боєвий запал наймолодшого брата, як теж зазив до боротьби. Епітетів повно: **сива** зазулеєка, дібровойка **зеленейка,** витязейки **барз славнейкі, чорний** ворон і ін.

Є також епічне число на три: на **третій** годині братець ся пробуджає, по **три** кроки заскакує, по **дрьох нараз істинає,** — мати, сестра і жона у трійці. Взагалі мова тут дуже багата і високий стиль. Тільки висококультурний нарід міг створити такий шедевр!

(Кінець буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЛОРЕЙН, О. — Річні збори Тов. Український Народний Союз, від. 50., відбудуться 15. грудня в годині 1. точно пополудні в гали 2545 Іст 33 Стр., де звичайно. На тих зборах кожний член повинен бути, бо буде справоздання уряду за рік 1940 і вибір нового уряду на рік 1941. Контрольна комісія здасть справоздання за цілий рік. По мітінгу забава, про членів безплатна. Хто не прийде, буде жалував. Проситься членів прийти як один. — За уряд: М. Сикута, Н. Волошинський, М. Сеничик, секр.

ДЕСЛОДЖ, МО. — Річні збори Бр. св О. Николая, від. 225. відбудуться в неділю, 15. грудня, точно в годині 11. вполудне в галі церковній, де завше відбуваються збори. Обовязково кожний член повинен бути на цих зборах, бо буде справоздання з цілого року. Напоминається членів, котрі довгують, щоби прийшли й свої залеглости вирівнали. Хто хотів би вписатися до Союзу, або хто має дітей, що не є членами той най приведе на збори. Неявившийся член підпадає карі 50 ц., а урядник 1 долляр, і кара не дарована. — О. Копач, секретар.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Річний мітинг Товариства Запорозька Січ, від. 75., відбудеться у неділю, 15. грудня, в 1. годині пополудні у Народнім Домі, Мартин ул. Проситься членів конечно прийти на річний мітінґ і передовсім поплатити свої вкладки і залеглі довги, бо наколи виберетья новий уряд так щоби йому передати урядування у найкращому порядку. На мітингу сами послухаєте справоздання уряду і контрольної комісії. Багато членів на минулих зборах приобіцяли, що мають нових кандидатів у члени У. Н. Союзу, то проситься, щоби постаралися їх привести з собою на збори, нехай послухають наших нарад, то певно, що ми їх усіх запишемо, бо вони будуть задоволені і вам за це вдячні, крім того той, що зорґанізує, дістане винагороду. — В. Тарас, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Річні збори Бр. св. Петра і Павла, від. 220., відбудуться в суботу, 14. грудня, у парохіяльній сали, 4950 Со. Павліна стр., 7:30 вечером. Уряд буде здавати звіт за цілий минулий рік і також контроля. Членів, що платять місячне згори рік наперед, проситься прибути на збори та повідомити про це уряд, щоб знати, хто хоче так платити. Довгуючих членів проситься вирівнати місячні вкладки, щоб їх не перетягати в книжках зроку на рік,; у противнім случаю будуть суспендовані. Також будемо приймати нових членів до У. Н. Союзу. Просимо всіх членів прийти на збори хотяй раз на рік. — В. Саґан, предс.; Гр. Гаврилюк, кас.; П. Жовнірчак, секр.

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. — Річний мітінг Бр. Св. Михаїла,, від. 308. для всіх членів місцевих і позамісцевих відбудеться в неділю, дня 15. грудня 1940., в годині 1. пополудни в Українськім Народнім Домі, 1020 Н. 9-та улиця і проситься всіх членів аби явилися на той мітінґ. Неявившийся член підподає карі $3.00. Урядник $5.00. — Іван Селяник, предс.; Петро Коробій, кас.; Петро Івасишин, секр.

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. — Річні збори від. 284., відбудуться в суботу, 14. грудня 1940. в годині 7. вечером в гали Укр. Нар. Дому, 1020 Н. 9-та ул. Проситься всіх членів вирівнати свої вкладки, бо багато є довгуючих. Буде вибір нового уряду на рік 1941. Буде справоздання старих урядників. Контроля книжок буде давати звіт, чи старі урядники робили роботу як слід за минулий рік. — Н. Ґудима, гол.; М. Магац мол., кас.; І. Тисакович, писар.

ЮНГСТАВН, О. — Річні збори від. 230., відбудуться 15. грудня в годині 2. пополудні в домі, 525 W. Reyen Ave., де все мітинги відбуваються. Проситься всіх членів прибути на річний мітінґ і заплатити місячну вкладку і напоминається всіх тих членів, котрі довгують до Братства, щоб старалися сплатити свій довг. Контрольна комісія здасть справоздання і буде вибір уряду на рік 1941. Отже всі як оден, члени, прибути на річні збори й вислухати справоздання за минулий ік. — За уряд Братства: Т. Періґ, предс.; Ів. Гармич, секр. і касієр.

СТ. ЛУІС, МО. — Річний Мітінг Бр. св. Володимира, від. 179., відбудеться в неділю, 15 грудня, в годині 1. пополудні під ч. 1724 8. ул. Запрошаєш членів місцевих і позамісцевих на цей мітінґ, і щоб вирівняли свої вкладки до товариства на закінчення сего року. Проситься членів привести зо собою бодай по одному новому членови до Батька-Союза. Буде вибір уряду на рік 1941. і кілька важних справ в товаристві до полагодження. По закінченню мітінґу буде маленька забава, отож запрошаєм всіх членів прибути. — За уряд товариства: Н. Тильович, предс.; М. Кульчицький, кас.; М. Паращак, секр.

ВІЛІНҐ, В. ВІРДЖ. — Річні збори відділу 56., відбудуться 15. грудня в годині 2. в гали церковній. Неприсутні члени підлягають карі. — І. Ковальчик, предс.; П. Вітенко, кас.; М. Медвідь, секр.

КАНЗАС СІТИ, КАНЗ. — Річні збори Бр. св. Володимира, від. 323., відбудуться в неділю, 15. грудня, в годині 2. пополудні, під ч. 38 Савт 5-та Улиця. Просимо членів місцевих і позамісцевих явитися на ті збори, бо є важні справи до полагодження. Також напоминається довгуючих членів, щоби вирівнали свої довги, бо впротивнім разі поступиться після статута. — Василь Федан, предс.; Петро Ярема, кас.; Дмитро Кархун, секр.

ЛІТЛ ФАЛС, Н. Й. — Річні збори Тов. Зап. Січ, від. 330., відбудуться в неділю, 15. грудня, в сали Укр. Нар. Дому, в годині 2. пополудні. Всі члени обовязані на ці збори явитися начас, бо є важні справи до полагодження. Буде вибір урядників на 1941. рік. Рівнож проситься довгуючих членів вирівнати свої залеглі місячні вкладки хоть раз в рік, щоб можна замкнути річні рахунки. Не заплативші члени будуть суспендовані. — Ф. Скилінський, предс.; А. Шумлянський, кас.; Н. Паламар, секр.

БОФАЛО-БЛЕК РАК, Н. Й. — Збори Тов. Укр. Сокіл, від. 304., відбудуться в неділю, 15. грудня, в 2. годині. На них буде вибір нового уряду на рік 1941. Також є інші справи до полагоджения. Довгуючих проситься свої вкладки вирівнати.— А. Ґрубяк, предс.; Ів. Ґрубяк, кас.; С. Ваврів, секр.

АМСТЕРДАМ, Н. Й. — Місячний мітінґ і вибори нових урядників на рік 1941. Тов. ім. Івана Франка, від. 266., відбудуться дня 15. грудня 1940 р., в гали церковній в 10. година зрана. Проситься всіх членів явитись на цей мітінг, бо є дуже важні справи до полагодження на цім мітінґу. — Василь Труфин, секр.

АЛТУНА, ПА. — Річний мітінг Бр. Неп. Зач. Пр. Бог., від. 145., відбудеться 15. грудня в годині 2. пополудні в церковній гали. Проситься всіх членів прибути на збори. — Гнат Ґураль, предс.; Григорій Сеньків, кас:; Евстахій Патроник;· секр

НЮАРК, Н: ДЖ. — Річні збори Тов. Вільна Україна, від. 152., відбудуться в середу 11. прудня, в церковній католицькій салі в годині 8. вечером. Обовязком всіх членів прийти на збори. Буде вибір воного уряду на рік 1941. Довгуючі мають вирівнати свої довги. — За уряд, М. Шумейко, предс.; . Баран, скарбник; П. Творищук, секр.

ЕСПАНІЯ ХИТАЄТЬСЯ

МАДРИД. — Еспанія надіється більшої допомоги з боку Злучених Держав і Великої Британії. І це має міняти її політику. З другого боку в пресі появився доволі гострий тон, звернений проти француського уряду в Віші. Пишеться про те, щоб цей уряд дав доказ, що відноситься прихильно до уряду ґенерала Франка. Це вказує, що в Еспанії заходять якісь переміни, та що вона готова не дати себе втягнути у війну, як це є бажанням держав „осі". Замітне й те, що ґен. Ґранде, військовий ґубернатор еспанського Альжиру, відвідував „неофіційно" британський военний корабель „Арк Роял", що стоїть в Ґібральтарі.

НЮТОН, ПА. — Річні збори Бр. Св. Отця Николая, від. 255., відбудуться в неділю, 15. грудня 1940 р. Кожний член повинен бути на зборах, бо буде багато важних справ до полагодження. — В. Світний, секр.

ТАРЗАН, ч. 174. Дочка нетрів.

Слідкуючи за запахом льва і якоїсь людської істоти Тарзан вийшов на поляну. Звідси він побачив дуже дивну сцену.

Він побачив дівчину, надзвичайно гарну, білу дівчину. Водночас дику і незагнузнену як самі нетри.

Нагло з ліса випав гнівний лев і кинувся до неї.

Але дівчина стояла спокійно. Зухвалий усміх викривив її гарні уста.